

DOI 10.4467/24497800RAP.25.018.21310

<https://www.ejournals.eu/RAP/>

ISSN 2449–7800 (online), ISSN 2449–7797 (druk), s. 337–340

AGATA NODZAK¹

Recenzja monografii Joanny Podgórskiej-Rykały,
Deliberative Democracy, Public Policy, and Local Government,
New York: Routledge, 2024, 220 ss. (eBook),
ISBN 978-1-032-67079-9

1. Aby zaprezentować książkę *Deliberative Democracy, Public Policy, and Local Government* w pierwszej kolejności należy przedstawić jej Autorkę. Każdy, kto miał zaszczyt poznać Panią Profesor Joannę Podgórską-Rykałą, po lekturze tej książki niewątpliwie stwierdzi, że Autorka jest znamienitym naukowcem i wnikliwym obserwatorem otaczającej nas rzeczywistości. Z pewnością czytelnicy dostrzegą, z jaką lekkością pióra przedstawia Pani Profesor zagadnienia z zakresu problematyki demokracji deliberatywnej, tak że stają się one bardziej przejrzyste nawet dla tych, którzy pierwszy raz się z nimi stykają. Joanna Podgórska-Rykała to naukowiec interdyscyplinarny, prawniczka, politolożka i administratywistka; specjalistka z zakresu polityki publicznej, dialogu obywatelskiego, deliberacji i prawa samorządu terytorialnego; pracownik naukowo-dydaktyczny w Instytucie Prawa, Ekonomii i Administracji na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; współautorka i redaktorka ponad 100 publikacji, w tym monografii, komentarzy do ustaw i artykułów naukowych, a także ekspertyz, raportów z badań oraz artykułów publicystycznych. Oprócz doświadczenia uniwersyteckiego posiada kilkunastoletnie doświadczenie w zarządzaniu projektami i kierowaniu organizacjami pozarządowymi. Angażuje się w działalność na rzecz społeczności lokalnej, m.in. jako przewodnicząca Młodzieżowej Rady Miasta (2003–2006) czy radna Rady Miejskiej (2006–2010 i 2014–2018). Lektura jej licznych publikacji, w tym recenzowanej monografii, nasuwa refleksje na temat szczególnej wnikliwości Autorki w prezentowaniu analizy

1 Agata Nodzak – Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, ORCID: 0000-0003-4779-0030, e-mail: agata.nodzak@uken.krakow.pl.

opisywanych zagadnień, jak również rzadko spotykanej umiejętności ich przekazu czytelnikowi – również temu, który nie ma wykształcenia prawniczego czy administracyjnego.

2. Recenzowana książka stanowi aktualne i kompleksowe opracowanie dotyczące problematyki demokracji deliberatywnej: odkrywa tę demokrację jako rozwiązanie mające wpływ na organizację i funkcjonowanie administracji publicznej, a w szczególności przekształcające administrację publiczną, podkreślające rolę współpracy społecznej i wspólnego rozwiązywania problemów. Demokracja deliberatywna stanowi rozwiązanie mogące wspierać lokalne elity i stwarzać warunki do zmiany publicznego procesu decyzyjnego, w szczególności poprzez zniwelowanie dominacji ww. lokalnych w procesach decyzyjnych dotyczących polityki publicznej. Służyć ma temu prezentowana i szeroko opisywana w recenzowanej publikacji instytucja deliberatywnych mini-publik jako pewnych alternatywnych – w odniesieniu do instytucji demokracji przedstawicielskiej – rozwiązań. Mianowicie: kryzys demokracji przedstawicielskiej i powiązane z nim niezadowolenie obywateli stały się punktem wyjścia do powstania innowacyjnego myślenia o demokracji. Takim rozwiązaniem jest właśnie instytucja deliberatywnych mini-publik, które zdaniem Pani Profesor są nowoczesnymi forami debaty na małą skalę. Autorka wskazuje na zmiany, jakim podlegają instytucje demokratyczne zmierzające w kierunku demokracji deliberatywnej; to zjawisko wpisuje się we współczesne trendy, w których kładzie się nacisk na zaangażowanie obywatelskie, demokrację dyskursywną i aktywny udział obywateli w sprawy publiczne. Demokracja deliberatywna jest uznawana za skuteczną drogę do tworzenia polityki publicznej na szczeblu samorządowym, ponieważ sprzyja lepszemu uczestnictwu obywateli, przejrzystości i podejmowaniu decyzji.

3. W zakresie przedmiotowym recenzowanej książki niezwykle cenne zdaje się zwrócenie uwagi m.in. na związek istniejący między demokracją deliberatywną, polityką publiczną a samorządem lokalnym jako integralną częścią administracji publicznej. Profesor Joanna Podgórska-Rykały, stosując metody wypracowane na gruncie nauk społecznych, a w szczególności nauk o polityce i administracji, przedmiotem rozważań uczyniła następujące zagadnienia: w jaki sposób zasady demokracji deliberatywnej wpływają na formułowanie oraz wdrażanie polityki publicznej przez władze lokalne oraz jaka jest rola partycypacji obywatelskiej, dialogu i mechanizmów budowania konsensusu w kształtowaniu polityk publicznych w ramach istniejących struktur zarządzania lokalnego. W pierwszym rozdziale Autorka zaprezentowała w sposób niezwykle staranny i szczegółowy przegląd współczesnych metod badań z zakresu nauk społecznych. Mając to na uwadze, w pierwszej części publikacji Autorka znaczenie różnych metod badawczych, ze szczególnym uwzględnieniem ich wiarygodności i kompleksowości. Drugi rozdział recenzowanej pracy dotyczy kwestii reprezentatywnego, deliberatywnego i lokalnego zaangażowania elit,

lokalnych decydentów, w proces podejmowania decyzji. Profesor Joanna Podgórska-Rykała analizuje mocne i słabe strony tego zjawiska, z uwzględnieniem jego potencjału. Przedmiotem rozważań jest prezentowana z perspektywy decydentów swoista niechęć do tworzenia deliberatywnych mini-publik, jak również wyrażane przez nich obawy związane z erozją instytucji przedstawicielskich i niezależnością przywódców politycznych. W kolejnym rozdziale książki Autorka prezentuje złożoność procesów kształtowania polityki publicznej – w tej części można zapoznać się z teorią głoszącą, iż zmienne polityczne i ideologiczne wpływają na kształtowanie polityki i erozję legitymacji polityków, ich skuteczności, a nawet samej instytucji demokracji. Profesor Podgórska-Rykała przedstawia, z jednej strony, krytyczną analizę instytucji demokracji przedstawicielskiej, a z drugiej – zalety stosowania instytucji deliberatywnych mini-publik. W końcowej części rozdziału zwraca uwagę na potrzebę zmiany podejścia do polityki, w tym historycznej krytyki demokracji i polityki publicznej. Czwarty rozdział Autorka poświęca badaniom nad demokracją będącą swoistym systemem komunikacyjnym, który wymaga ciągłej deliberacji i aktywności ze strony obywateli. Podkreśla przy tym znaczenie języka i debaty jako sposobu tworzenia polityki publicznej, a także rolę mediów w jej kształtowaniu. W piątym rozdziale zaprezentowane zostały argumenty za żywotnością demokracji deliberatywnej – Autorka powołała się na rolę deliberatywnych mini-publik w instytucjonalizacji powiązań między obywatelami a politykami, przy założeniu, że obywatele stają się uczestnikami procesu decyzyjnego nie tylko w procesie wyborczym, ale również poza nim. Autorka podkreśla potrzebę stworzenia dynamicznych, przejrzystych, otwartych i inkluzywnych ram decyzyjnych, jeśli nowe rozwiązania mają zostać zintegrowane z polityką. Ostatni, szósty rozdział książki zawiera szczegółową analizę potencjału deliberatywnych mini-publik w kontekście poprawy procesu podejmowania decyzji w organizacjach przedstawicielskich.

4. Recenzowana książka Pani Profesor Joanny Podgórskiej-Rykały niewątpliwie wzbogaca studia politologiczne dzięki skoncentrowaniu się w szczególności na teorii demokracji, demokracji deliberatywnej i deliberatywnych mini-publikach. Zdaniem Autorki właściwie przeprowadzone badania politologiczne mogą pozwolić na odkrycie i wyjaśnienie złożoności zagadnień dotyczących demokracji. Niezwykle cenną wartością dodaną niniejszej publikacji jest przedstawienie praktycznych wskazówek swego rodzaju rewitalizacji demokracji poprzez zastosowanie rozwiązań demokracji deliberatywnej, ze szczególnym odniesieniem się do procesu wykorzystania deliberatywnych mini-publik. Za niewątpliwą zaletę należy uznać szczegółowe zaprezentowanie nie tylko zalet, ale również barier związanych z wprowadzeniem tej instytucji. Autorka wskazuje, że demokracja lokalna stanowi płaszczyznę, na której przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań możliwe stają się faktyczna partycypacja i wpływ jednostek na kształtowanie polityk publicznych. Zdaniem recenzentki niewątpliwą zaletą publikacji jest – dokonane

z powodzeniem – połączenie wymiaru teoretycznego i praktycznego, co skutkuje jej przydatnością nie tylko dla naukowców, ale również dla praktyków.

5. Na pozytywną ocenę zasługuje także wymiar edukacyjny książki, ponieważ w procesie studiowania może ona stanowić cenną lekturę dodatkową dla studentów administracji, prawa, politologii i kierunków z dziedziny nauk społecznych, a ponadto dla słuchaczy studiów podyplomowych. Recenzowana publikacja jest przeznaczona również dla naukowców i badaczy zajmujących się teorią polityki, teorią demokracji, polityką publiczną, reformą instytucji demokratycznych i demokracją deliberatywną, a w szczególności zagadnieniem deliberatywnych mini-publik. Z kolei zaprezentowane w książce badania (i ich wyniki), dotyczące problematyki zarządzania jednostkami samorządu lokalnego w Polsce, stanowią nieocenione źródło informacji dla decydentów i praktyków.

6. Lektura książki autorstwa Profesor Joanny Podgórskiej-Rykały skłania do wniosku, że monografia ta może doskonale wpisywać się nie tylko w rozwój nauk społecznych, w tym nauk o polityce i administracji, ale również odnieść istotny skutek informacyjny i edukacyjny. Jest to możliwe tym bardziej, że rozważania poczynione przez Autorkę są przejrzyste i logiczne, a struktura opracowania jest jasna i spójna.

Mając na uwadze poszczególne aspekty monografii poruszone w niniejszej recenzji, należy podkreślić, że publikacja, bardzo starannie wydana przez prestiżowe brytyjskie Wydawnictwo Routledge, jawi się na światowym rynku wydawniczym jako rzetelne i merytoryczne studium w zakresie niezwykle żywej obecnie problematyki demokracji deliberatywnej.

Wywód został przedstawiony z dużą erudycją; Autorka swobodnie i z dużym znanstwem porusza się w omawianej materii. Dzięki tym oraz innym zaletom wskazanym przez recenzentkę praca z pewnością zyska dużą poczytność wśród osób zainteresowanych instytucją deliberatywnych mini-publik.